

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy hóra... 25 kor. — fill.
Negyedévre 70 " — " "
Fél évre... 140 " — " "
Egész évre 280 " — " "

Egyes szám ára: Budapesten, vidéken és a pályaudvarokon 1 korona.

PESTI NAPLÓ

SZERKESZTŐSÉG,

KIADÓHIVATAL:

Budapest, Rákóczi-ut 18.

TELEFON: József 62-80,

62-81, 62-82, 62-83,

62-84. Nyomda: 54-39.

Felelős szerkesztő:

József 62-86.

Igazgatósi: József 62-85.

A miniszterelnök nyilatkozik: aláírjuk-e a békét

(Saját tudósítónktól.) A politikában hét-főn nagyjelentőségű események történtek. A keresztény blokk pártjai, miután Rubinek Gyula audiencián volt a kormányzóval, az utolsó percben megkötötték a békét, a választásokról szóló törvényjavaslatot levették a napirendről, ami azt jelenti, hogy a kormány ideig-óráig, valószínűleg a békeszerződés elintézéséig, meghosszabbította az életét. Másik eseménye a politikának az, hogy a Klebelsberg-Pallavicini-Teleki akció hívei, számszerűen tizenkilencen, kiléptek a kiscgazda, illetőleg keresztény pártból és új pártot alakítottak, amely nagyjában magáévá tette a keresztény blokk programját, elhelyezkedését illetően pedig, bir szerint, a kiscgazdapárthoz áll közel.

A keresztény pártban viszont azt vélik, hogy a tizenkilencek, a „börkabátosok” és „ezerhoidások” egészen más érdekeket képviselnek, mint a kiscgazdák s nem valószínű, hogy Pallavicini ögróf ugyanazon célokért harcolna, mint nagyatyái Szabó. Amint hogy Czettler Jenő is szöges ellentétben van Rubinek Gyulával. A kiválást úgy ítélik meg, hogy az sietette a pártok megegyezését és újra összekovácsolta a már-már széteső koalíciót. A disszidensek, akik már valószínűleg osztozkodtak is a tárcékban, egyelőre hoppon maradtak. Hír szerint egyesek már vissza is kíváncsognak régi pártjukba. Ha ez igaz, — amiről csak a pártkörök kulisszái mögött sugdolódnak — vissza is veszik őket, Klebelsberg Kunó kivételével, aki vörös posztó a keresztény pártban.

Nagy érdekkel várják a politikuskok a nemzetgyűlés keddi ülését, amelyen napirend előtt Simonyi-Semadám Sándor miniszterelnök a kormány nevében deklarációt olvas fel arról, mi a kabinet álláspontja a békeszerződés dolgában.

A politikai pártkörökben rokonszenvesen emlékeztek meg arról, hogy az angol munkáspárti küldöttei közül Wedgwood angol ezredes megérkezett Budapestre, s legközelebb megjelen a bizottság többi tagjai is, hogy a hírhét lenorról és a munkásüldözéssel szülő fehéralapítványáról a helyszínen győződjenek meg.

Tizenkilenc képviselő új pártot alakított

Hét-főn délbén, amikor már egy látszott, hogy a kormányválság alkalmassá vált, váratlanul megegyeztek egymással a keresztény blokk pártjai. Izgalmas tanácskozások, a pártkeretekben való eltolódások előzték meg a békekötést. Eredetileg úgy volt, hogy vasárnap délbén — miután már lényegesen enyhültek az ellentétek — a két párt megbízottai perfektuálják az egyezséget. Az utolsó pillanatban azonban újabb nehézségek álltak elő, még pedig azért, mert a csonka kerületek képviselőinek lemondási kötelezettségét a kiscgazdák erkölcsi kötelezettségű deklarációjával, a keresztény pártiak pedig törvényhozási intézkedéssel akarták rendezni. Az ellentétek emiatt úgy kiélesedtek, hogy politikai körökben már számolták a kormány bukásával.

A hétfői ülés folyamán aztán sok minden történt. A keresztény egyesülés pártjának mérsékelt csoportja a kiscgazdapárt néhány tagjával együtt döntő lépésre határozta el magát. Tizenkilenc képviselő kilépett a pártokból és új pártot alakított *Egyesült Keresztény Nemzeti és Kiscgazda és Földművespárt* cím alatt. A kilépett képviselők a következők: *Borbély-Maczkó Elemér* (kiscgazda), *dr. Czettler Jenő* (kiscgazda), *Fáy Gyula* (kiscgazda), *Gedeon Jenő*, *Gyömrey György* (nemzeti egyesülés), *Hermann Miksa* (nemzeti egyesülés), *Huszár Elemér* (kiscgazda), *Karaffa Jenő* (nemzeti egyesülés), *Kenéz Béla* (nemzeti egyesülés), *gróf Klebelsberg Kunó* (nemzeti egyesülés), *Magyar Kázmér* (kiscgazda), *Mikóvári Jenő* (nemzeti egyesülés), *ögróf Pallavicini György* (pártonkívüli kiscgazda), *Putnoky Móric* (kiscgazda), *Reischel Richárd* (nemzeti egyesülés), *Rupprecht Olivér* (nem-

zeti egyesülés), *Salay János*, *gróf Sigray Antal* és *Taranyi Ferenc* (nemzeti egyesülés).

Az új párt deklarációt bocsájtott ki, melyben hivatkozik az ország súlyos helyzetére, a lesújtó békeszerződés következtében és rámutat arra, hogy e súlyos helyzetből csak akkor lehet felemelkedni, ha a közös veszélyben minden viszálykodást és pártszennvedélyt félretéve, a nemzet szoros egységben forr össze. Az új alakulás elsősorban a kiscgazdapárti telé orientálódik és új koalíciót akar létrehozni. Amikor a kilépés a pártok tudomására jutott *Hencz Károly* kezdeményezésére a miniszterek és pártvezérek tanácskozásra ültek össze, amelyen megegyezés írt létre nemcsak a csonka kerületekre nézve, hanem bizonyos mértékig a két párt további együttműködésére vonatkozólag is. A csonka kerületek szempontjából megállapodtak abban, hogy:

1. A belügyminiszter még a mai napon táviratiúlag kikiírja a választásokat a 21 csonka kerületben és a választásokat június 20-21-én tartják meg.
2. A javaslatot visszaadják a közjogi bizottságnak, amely alkalmas időpontban megfelelően átdolgozva újra elő fogja terjeszteni.
3. A csonka kerületek képviselői a régebbi megállapodás szerint lemondanak mandátumaikról.

A folyosón nagy örömmel fogadták az egyezség híret és biznak abban, hogy a tisztántul választásokig a koalíció mindenestre fennmaradhat.

Kedden a nemzetgyűlésen *Simonyi-Semadám Sándor* miniszterelnök a békeszerződés aláírása ügyében *ünnepléses deklarációt* fog tenni és a holnapi nap folyamán a kormánynak a megbízottja fogja *Párisban* a szükséges diplomáciai lépéseket megtenni.

Rubinek Gyula földművelésügyi miniszter hétfőn délbén audiencián volt a kormányzóval és hír szerint ez a kihallgatás is hozzájárult a pártok közötti béke helyreállításához.

Megint a fuzió?

A Keresztény Nemzeti Egyesülés pártkörében hétfőn este szögyűlés volt. A miniszterek közül senki sem volt jelen az értekezleten, mert minisztertanácsban voltak, a párt tagjai viszont nagy számban jelentek meg. A közgyűlésen, amelyen *Ernst Sándor* képviselő elnökölt, *Vass József*, a lement eseményekről. Bejelentette, hogy a vitás csonka kerületek képviselői önként lemondanak mandátumaikról s hogy ezekben a kerületekben a tisztántul választásokkal egyidejűleg lesz az új választás. A disszidensekről azt mondta *Vass*, felbőlelő reülük, hogy akciójukban a jó szándék vezérelte őket. Fel-lépéseik mindenestre siettetten a megegyezést, sőt az az érzése, hogy *Klebelsbergék* akciója érlette a fuzió gondolatát.

A kiscgazdapárt hétfőn este tartott értekezletén egyszerűen tudomásul vette a pártból történt kilépéseket. Értekezlet után a párt tagjai élénken kommentálták az új párt megalakulását. Általános volt az a vélemény, hogy *Klebelsbergék* abban a biztos reményben bontották zászlót, hogy a két kormányzópárt koalíciója szétrobbant és ök ülhetnek a Hallerek által kiirított nyeregbe. Állítólag már jelöltjeik is voltak az összes megüresedő tárcákra az államtitkárságokra, miniszterelnököknek *Fáy Gyulát* szemelték ki, belügyminiszternek *ögróf Pallavicini Györgyöt*. A kiscgazdapártban úgy ítélik meg a helyzetet, hogy *Klebelsbergék* akciójának egyik célja az volt, hogy őket verjenek *Rubinekék* és nagyatyái *Szabó Istvánék* közé. Nagyatyái *Szabó István* miniszter régóta szálka a nagybirtokosok szemében és a kiscgazdapártban most rámutatnak arra, hogy az új párt tizenkilenc tagja közül nagybirtokosok a következők: *Borbély-Maczkó Emil*, *Fáy Gyula*, *Gedeon Jenő*, *Gyömrey György*, *Huszár Elemér*, *ögróf Pallavicini György*, *Putnoky Móric*, *gróf Sigray Antal* és *Taranyi Ferenc*. A kiscgazdapártiak nem csinálnak titkot abból, hogy nagyatyái *Szabó István* hívei semmi körülmények között sem hajlandók még koalícióba sem lépni *ögróf Pallavicini Györgyvel* és *Czettler Jenővel*.

Erdekes, hogy a nemzetgyűlési pártok számára miképpen alakult. A kiscgazdapártnak 72 tagja van, a keresztény nemzeti egyesülés pártjának 56, az egyesült nemzeti kiscgazdapártnak 19, a *Friedrich-párt*nak 7, a *démokratapárt*nak 6, pártonkívüli 4.

A fővárosi törvényjavaslatra vonatkozólag a kiscgazdapártnak nincsen hivatalos álláspontja. *Bottlik József*, a nemzetgyűlés alelnöke munkatársunk előtt úgy nyilatkozott, hogy ő már a bizottsági tár-

gyalás folyamán kifejtette azt a meggyőződését, amely szerint a legnagyobb igazságtalanság a törvényjavaslatnak az a rendelkezése, amely egyenlő számú bizottsági tagot akar juttatni a legkisebb és a legnagyobb közigazgatási kerületnek. Alkotmányjogi szempontból aggodalmasnak mondja *Bottlik* a belügyminiszter jogát a közgyűlés feloszlására.

Ötven százalékos egyezség

A nemzetgyűlés döntése a csonka kerületekről

(Saját tudósítónktól.) A nemzetgyűlés hétfői ülésén létrejött az egyezség a két kormányzópárt között. A csonka kerületekről szóló vitát befejezte a Ház és az előadó indítványára kimondta, hogy a tisztántul kerületek június 20-ikán tartandók meg a választások, a vitás csonka kerületekre vonatkozólag pedig a közjogi bizottság új előterjesztést fog tenni annak idején. Eszerint a keresztény pártnak sikerült a tisztántul választások terminusát egy héttel eltolni, viszont a vitás csonka kerületek képviselői csak a tisztántul választások után és önként fognak lemondani mandátumaikról. Kedden kezd meg a Ház a fővárosi törvényhatóság választásokról szóló törvényjavaslat tárgyalását. A hétfői ülésről következő részletes tudósításunk számol be:

A napirendhez elsőnek *Turi Béla* szólalt fel. A csonka kerületek tisztán közjogi kérdéset politikai valósággá fujtók. A szöbanforgó kerületek tiszta kiscgazda-kerületek s ott keresztény egyesülés párti jelölt valószínűleg fel sem lép. Több, mint egymillió választó jogáról van szó. A határidőre keresztény sajtó örül, hogy a keresztény egyesülés pártja válságba került. Ezért állítják be pártheccnek az ügyet.

Ferdinánd Gyula igazságügyminiszter válaszolt *Turi Bélának*. A mandátumfosztás nemcsak nálunk, de a külföldi alkotmányjogi életben is ismeretlen fogalom. Azt a képviselőt, aki nem tartja magát ahhoz az elhatározáshoz, hogy mandátumáról lemond, a nemzeti közfelháborodás, a párt ki fogja vetni magából. A kiscgazdapárt a válságért nem felelős. Meglepte a belügyminiszter beszéde.

Friedrich István: Egy kormányban vannak! (Zaj!)

Ferdinánd Gyula: E beszéd nem alkalmas a parlamenti béke megteremtésére.

Friedrich István: Ha miniszterek egymással veszekednek, akkor kormányválság van!

Ferdinánd Gyula: A kiscgazdapárt nem engedhet álláspontjából. Más megoldás nincs, mint a törvényjavaslatnak a napirendről való levétele. Miután hiába kíséreltük meg a megegyezést, a beadott indítványomat visszavonom. (Helyeslés jobbról.)

Az elnök az ülést 10 percre felfüggeszti. 1/2 órakor az elnök újból megnyitja az ülést és jelenti, hogy *Somogyi István* elállott a szólási jogától, ezért a vitát berekeszti és az előadót illeti a szó.

Rubinek István bejelenti, hogy hosszas tárgyalás után az ország érdekében a pártoknak sikerült oly véleményre jutni, amely mindkét párt jogát két kielégíti. (Taps és éljenzés a két kormányzópárton.) A május 12-én bejelentett közjogi javaslatot ezennel visszavonja és a következő két indítványt teszi:

— Először az idegen megszállás alól felszabadult területeken az 5984/1919. M. E. rendelet alapján 1920. évi június 20-ikára kéri a választásokat.

— Második indítványa az, hogy a törvényjavaslat második részét további tárgyalás céljából küldjék vissza a közjogi bizottságnak.

A két indítványt a Ház éljenzéssel veszi tudomásul.

Az elnök: A különvélemény előadóját illeti a szó. *Somogyi István*. Mit beszéljen, az már kilépett a pártból! (Derűtség!)

Dömötör Minály belügyminiszter: A békés együttműködés érdekében... (Nagy taps.)

Friedrich István: Az a fő, hogy kibékültetek!

Meskó Zoltán (Friedrich felé): Az ország érdeke kívánja!

Hornyánszky Gyula: Jobban íj ez a kibékülés nektek, mint nekünk.

Dömötör Mihály belügyminiszter: A békés együttműködés érdekében a módosított törvényjavaslatot elfogadásra ajánlja. (Éljenzés.)

Az elnök: A tárgyalást befejeztük jelenti ki